[א]סתם עצים להסקה הן עומדין אמר רב כהנא ועצים להסקה תנאי היא דתניא [ב]אין מוסרין פירות שביעית לא למשרה ולא לכבוסה ור' יוסי אומר נותנין פירות שביעית לתוך המשרה ולתוך הכבוסה מאי טעמא דרבנן אמר קרא [א]לאכלה ולא למשרה לאכלה ולא לכבוסה ורבי יוסי אומר אמר קרא לכם [ג]לכל צרכיכם ורבנן נמי הכתיב לכם לכם דומיא דלאכלה במי שהנאתו וביעורו שוין ° יצאו משרה וכבוסה שהנאתן אחר ביעורן ור"י נמי הכתיב לאכלה אמר לך ההוא מיבעי ליה לכדתניא דתניא לאכלה ולא למלוגמא אתה אומר לאכלה ולא למלוגמא או אינו אלא לאכלה ולא לכבוסה כשהוא אומר לכם הרי כבוסה אמור הא מה אני מקיים לאכלה לאכלה ולא למלוגמא ומה ראית לרבות הכבוסה ולהוציא את המלוגמא מרבה אני את הכבוסה ששוה בכל אדם ומוציא אני את המלוגמא שאינו שוה בכל אדם כמאן אולא הא דתניא [ד]לאכלה ולא למלוגמא לאכלה ולא לזילוף לאכלה ולא לעשות ממנה אפיקטויזין כמאן כר' יוסי דאי כרבנן [ה]איכא נמי משרה וכבוסה: רבי יהודה אומר אם השבח כו': (סימן סבן) [ו]יתיב רב יוסף אחורי דרבי אבא קמיה דרב הונא ויתיב רב הונא וקאמר הלכה כרבי יהושע בן קרחה והלכה כרבי יהודה [ז]אהדרינהו רב יוסף לאפיה אמר בשלמא רבי יהושע בן קרחה אצטריך סלקא דעתך אמינא [ח]יחיד ורבים הלכה כרבים קמ"ל הלכה כיחיד ר' יהושע בן קרחה מאי היא דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר [ט]מלוה בשטר אין נפרעין מהן מלוה על פה נפרעין מהן מפני שהוא כמציל מידם אלא הלכה כר' יהודה למה לי מחלוקת ואחר כך סתם היא [י]ומחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם מחלוקת בבבא קמא [כ]לצבוע לו אדום וצבעו שחור וצבעו אדום רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו רבי יהודה אומר אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח וסתם בבבא מציעא דתנן [ל]כל המשנה ידו על התחתונה [מ]וכל החוזר בו ידו על התחתונה ורב הונא אצטריך סלקא דעתך אמינא אין סדר למשנה וסתם ואחר כך מחלוקת היא ורב יוסף אי הכי כל מחלוקת ואח"כ סתמא נימא אין סדר למשנה וסתם ואח"כ מחלוקת היא ורב הונא כי לא אמרינן אין סדר למשנה בחדא מסכתא אבל בתרי מסכתות אמרינן ורב יוסף כולה נזיקין חדא מסכתא היא ואיבעית אימא משום דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה: תנו רבנן הנותן מעות לשלוחו

ליקח

סתם עלים להסקה ניתנו. ולא להאיר הלכך עלים נינהו ומעיקרא לא חל עלייהו שביעית. אבל ספיחי סטים סתמן לצביעה הלכך חל עלייהו קדושה ואסירי לאחר הביעור אף להיסק. ועלי קנים וגפנים יש שאוכלין אותן ויש שמסיקין אותן הלכך בתר מחשבת לקיטה אזלינן: **תנאי היא.** איכא למאן דאמר סתם עלים להסקה ניתנו ולא חיילא שביעית אפילו אעלים דמשמן ואיכא למאן דלית ליה ואעלים דמשמן מיהא חיילא: **לתוך המשרה.** אין שורין פשתן ביין של שביעית וכן אין מכבסין בגדים דהוי סחורה: **מי שהנאתו וביעורו שוה.** הנאה שהיא בשעה שהוא כלה מן העולם אתה יכול ליהנות מפירות שביעית קודם זמן הביעור: °**יצאו משרה וכבוסה.** שמשעה שמטילין פשתן או בגד ביין נתקלקל ונבער והנאתו אינו אלא עד שלשה ימים וד' עד שיהא הפשתן שרוי וכן הבגד. והיינו תנאי דרבנן סברי סתם פירות לאכילה וחיילא עלייהו קדושת שביעית כדאמרן לעיל דכל דבר שהנאתו וביעורו שוה חיילא הלכך אפילו לקטן למשרה וכביסה לא מהניא מחשבה לאפקועי איסורן למיהוי כעלי קנים שלקטן לעלים דמשתרו דהתם סתמייהו להכי ולהכי אבל פירות סתמן לאכילה ומשעת יצירתן חייל קדושתן ותו לא מהני מחשבה לאפקועי ואסורין למשרה וכביסה דאין נהגין בקדושת שביעית אלא הנאה הדומה לאכילה וגבי עלים נמי סתם עלים להסקה ניתנו ולא חיילא אפילו אעלים דמשמן ור' יוסי סבר לא אמרינן סתם פירות לאכילה ניתנו ומהניא בהו מחשבה כעלי קנים וגפנים דהיכא דליקטן למשרה הוי דבר שהנאתו אחר ביעורו ולא חל עלייהו שביעית כך מצאתי ויש לשונות אחרים וזו שמעתי והגון: **למלוגמא.** אלנפשט"ר: **אינה שוה בכל אדם.** אינה צריכה אלא לחולים: **לזלף.** שמזלפין יין בבית. והאי נמי אין שוה בכל אדם שאי"ל זילוף אלא אדם מעונג ומעודן: **אפיקטויזין.** ווםי"ט להקיא: **איכא נמי משרה וכביסה.** והכא לא נקט אלא דבר שאין שוה בכל אדם: **מלוה בשטר אין נפרעין מהן.** לפני אידיהן מפני ששמחה היא לו ואזיל ומודה לעכו"ם ביום חגם ורבנן סברי אסור לפורען וליפרע מהן כלל: **ואיבעית אימא.** הך סתמא ודאי עיקר הוא דקתני לה התם בב"מ (עו.) גבי הלכתא פסיקתא דהא לא שייכא התם ולא תני אלא משום פיסוק הלכה שפסקה התנא עם כל החוזר בו שלא נחלק אדם עליהן:

ליקח

ה"נ בקונטרס במס' סוכה (דף מ. ושם [כ]) **אמר רב כהנא ועצים** דהסקה תנאי היא כו'. וכן עיקר פי' כל עלים בשביעית הויא פלוגתא דתנאי אי אית בהו קדושת שביעית דכיון דטעמא דשרינא להו היינו משום דהנאתן אחר ביעורן אם כן לרבי יוסי דלית ליה דרשה דהנאתו וביעורו שוה לענין פירות שביעית ה"נ לא דריש לה לענין דלא לחול קדושת שביעית ואם תאמר לר' יוסי היאך מותרין עלים בארץ ישראל להסיק בהן תנור והלא יש בהן איסור שביעית לאחר הביעור וי"ל דבטלי בשאר עצים דשאר שנים ועוד י"ל לפי גירסת הספרים ועלים להסקה תנאי היא פירוש עלים שיש בהם קדושת שביעית כגון לולב דהנאתו וביעורו שוה דסתמיה קאי לכבד בו את הבית אם מותר להסיקו דהוי הנאה לאחר ביעורו או לא דתניא אין מוכרין פירות שביעית כו' הרי לרבנן אסור להסיקו מידי דהוי אמשרה וכביסה ולר' יוסי מותר אבל שאר עלים לדברי הכל אין בהן קדושת שביעית אבל הטעם אין מיושב דכי היכי דר' יוסי דריש לכם לכל צרכיכם אפירות שביעית ולא בעי לכם דומיא דלאכלה הכי נמי לענין לחול קדושת שביעית על כל דבר שהוא לכם דמ"ש דהא כוליה חד קרא הוא והיתה שבת הארץ לכם לאכלה וגו': **אין סדר למשנה.** דפעמים היה שונה שלא על הסדר ושמא תחילה שנה ב"מ ואחר כך ב"ק אבל ודאי אח"כ סדרן רבי על הסדר כדדייק בריש (פרק) שבועות (דף ג:) מכדי תנא ממכות קסליק כו' [ל]: **גבי הלכתא פסיקתא.** תימה אמאי קרי לה הלכתא פסיקתא להא דכל החוזר בו ידו על התחתונה הא בפרק האומנין (ב"מ דף עז:) מוקמינן לה כיחידאה כרבי דוסא ורבנן פליגי עליה ומוכח התם דרב לא סבר לה כרבי דוסא בההוא דכל החוזר בו וי"ל דהכא סבר כאיבעית אימא דהתם דאמר כל החוזר בו ידו על התחתונה לאתויי כדקתני וי"מ דקתני לה בלשון הלכתא פסיקתא דלישנא דכל החוזר וכל המשנה משמע לפסוק הלכתא [מ]: **הנותן מעות לשלוחו.** נראה דמיירי שנותן למחצית שכר אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לאמצע מכאן יש להביא ראיה אם אדם נותן מעות לחבירו למחצית שכר ואמר ע"מ שלא תלווה אלא על משכונות של כסף וזהב ותשמרם בקרקע ואם תשנה יהא ברשותך לחייב בכל דבר ואם פחתו פחתו לך שאין זה רבית דהא הכא אם שינה מדעתו אמר אם פחתו פחתו לו אפ"ה אם הותירו הותירו לאמצע ולא הוי רבית כיון דאם לא היה משנה דעתו לא היו כולן ברשותו אלא השכר וההפסד לאמצע כדין פלגא מלוה ופלגא פקדון:

הא

עין משפט נר מצוה

צד א ב ג מיי' פ"ה מהל' שמיטין הלכה י':

צה ד מיי' פ"ט מהלכות ע"ז הלכה א סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמח סעיף א:

צו ה מיי' פ"ח מהלכות מכירה הלכה ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנ סעי' י יא:

◆

מוסף רש"י

סתם עצים להסקה הן עומדין. סתם עלים של היסק להסקה ניתנו לבריות וסתמן לאו להאיר קיימו, הלכך לא נחתא בהו קדושת שביעית מעיקרא ואפילו לקטן להאיר (סוכה מ.). **ועצים להסקה תנאי הוא.** ועלים דהסקה גופייהו שהנאתן אחר ביעורן, תנאי היא אי נהגו בהו שביעית אי לא, דאיכא תנא דדריש לכם דומיא דלאכילה, למעוטי כל שהנאתו אחר ביעורו כדדרשינן לעיל, ואיכא דלא דרשה למיעוט עלים, ואיכא דלא ממעט מיניה אלא דבר שאין הנאתו שוה בכל אדם, כגון מלוגמא וזילוף ואפיקטויזין, ואני שמעתי מרבותי שהיו גורסים וסתם עלים להסקה ניתנו תנאי היא, וכן כתיב בכל הספרים, ונראתי מגומגמת בכל צידי שיטת הש"ס ליישבה כפי דבריהם ואיני יכול, ומצאתי גירסא זו בספר כתב ידו של רבינו גרשום בן יהודה מנוחתו כבוד ובספר ישועות של רבינו יצחק בן מנחם כתוב ואינו מוגה וכן נראה בעיני (שם). **לא למשרה.** לשרות פשתן ביין של שביעית (שם). **ולא לכבוסה.** לכבס בגדים ביין של שביעית (שם). **יצאו משרה וכבוסה שהנאתן אחר ביעורן.** משעה ששורה הבגדים או הפשתן ביין שעה אחת נתבער ואבד לו והנאתו אינה עד שילבש הבגדים (שם). **למלוגמא.** רפואה (שם). **ששוה בכל אדם.** שהכל צריכין לה, כמו אכילה ששוה בכל אדם (שם מ:). **ומוציא אני את המלוגמא שאינה שוה בכל אדם.** שאין הכל חולין (שם). **ולא לזילוף.** יין שמזלפין בבית לריח טוב (שם). **אפיקטויזין.** להקיא, והוא בנוטריקון אפיק טפי זין, מזון האוכל יותר מדי מוציא ומקיא (שם). **כמאן כר' יוסי.** דלא ממעט אלא הנאה שאינה שוה בכל, והנך נמי אינם אלא לצורך חולי ואיסטנים, והיינו תנאי דלעיל, דלרבנן לא נהגא שביעית אלא בדבר שהנאתו וביעורו שוה, דדרשינן ליה נמי הכי והיתה שבת הארץ נוהגת בדבר שהוא לכם דומיא דלאכלה, שהנאתו וביעורו שוה ולא בעלים, ור' יוסי דריש הכי והיתה שבת הארץ נוהגת בכל שהנאתו שוה בכל אדם ואפילו עלים להסקה (שם). **מלוה בשטר אין נפרעין מהן.** לפני אידיהן, מפני ששמחה הוא לאחר זמן ביום אידו, דכיון דנקט ישראל שטרא עילויה, כל שעתא משתפי מניה (ע"ז ו:). **אהדרינהו רב יוסף לאפיה.** כנעם (סוכה יא.). **ומחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם.** כל מחלוקת שנחלקו תנאים ואח"כ סתם לן כמשנתנו כאחד מהן, הלכה כמותו, דכיון דסתמיה לאחר המחלוקת ש"מ דקמו רבנן בטעמייהו ואתסברא טעמיה דהאיך (ע"ז ו.) בין שסתם אחריה מיד באותה מסכת, בין שסתם אחריה במסכת אחרת באותו הסדר, כגון נתן צמר לצבע דמחלוקת בב"ק וסתם בב"מ כל המשנה ידו על התחתונה, וסתם לן כר' יהודה דאמר אם השבח יתר על היציאה כו', הלכה כסתם (יבמות מב:). **כל המשנה ידו על התחתונה.** כגון נתן צמר לצבע לצבעו אדום וצבעו שחור, אם השבח יותר על היציאה אין נותן לו שכר פעלם אלא דמי יציאת עצים וסממנים, ואם יציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח (ב"מ עו.). **אין סדר למשנה.** פירשא דמתניתין לאו דוקא וסתמא משנה אחרונה היא נשנית לראשונה בבית המדרש (ע"ז ו.). **אי הכי כל מחלוקת ואח"כ סתמא כו'.** אלמה קיי"ל כל מחלוקת ואח"כ סתם הלכה כסתם, ביבמות (מב:) בפרק החולץ (ע"ז ו.). **כי לא אמרינן אין סדר למשנה.** אלא במכילתא אחריתא, ה"מ בחדא מסכתא (שם). **כולה נזיקין.** אלמא כחדא (שם). **ואיבעית אימא משום דקתני לה כו'.** להכי אהדרינהו רב יוסף לאפיה דלוי נמי אין סדר למשנה לא אצטריך לומר הלכה כר' יהודה דאי לאו הלכתא כי האי סתמא, דכל המשנה לא הוה שייכא למתנייה התם בהשוכר, דהא לא איירי בההוא פירקא בשינוי אלא בחזרה, ומדתנייה התם ש"מ הלכתא קא פסיק ואזיל (שם).

מסורת הש"ס

א) [עילה לג. סוכה מ. נדרים פג:], ב) סוכה מ., ג) [מכות יג. וש"נ], ד) ע"ז ו:, ה) [סוכה יא.], ו) [ברכות ט. וש"נ], ז) יבמות מב:, ח) לעיל ק: [וש"נ], ט) ב"מ עו. [ע"ז ו.], י) עיין ברש"י במס' סוכה שכתב פי' אחר, כ) [ד"ה ועלים], ל) [ועי' תוס' ר"ש ב"מ ור"ש ב"ב], מ) [ועי' תוס' מנחות סו. ד"ה וכו'].

◆

תורה אור השלם

א. וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה לְךָ וּלְעַבְדְּךָ וְלַאֲמָתֶךָ וְלִשְׂכִירְךָ וּלְתוֹשָׁבְךָ הַגָּרִים עִמָּךְ:

ויקרא כה ו

◆

גליון הש"ס

גמ' יצאו משרה וכבוסה. עיין בכורות דף יב ע"ב תוס' ד"ה ואלו:

◆

לעזי רש"י

אלנפשט"ר [אינפלשטר"א]. רטייה.
ווישי"ט [ווּמִיט"א]. סם הקאה.